
neur van het boek gelegen is in ‘de spanning tussen het oude en het nieuwe’, om te vervolgen met:

Maar het eigenlijk boeiende aan de man en het boek is de combinatie van de twee gezichtspunten: op kerkelijk en theologisch terrein de strijd vóór het oude, maar in nieuwe vormen en op politiek-sociaal terrein de strijd alléén maar tegen het oude en vóór het nieuwe. Als men diep genoeg doordenkt zal men wel op een punt komen, waar het een echt niet meer met het ander klopt. Maar ook meer aan de oppervlakte liggen er genoeg spanningen. De schrijver heeft er zelf ook wel onder geleden. Er zit iets stormachtigs in zo’n figuur. Hij stormt in allerlei dingen binnen. En hij wil daden zien. Dat geeft iets vlots en pittigs aan het geheel. Ik wil niet verhelen, dat het ook iets oppervlakkigs met zich mee brengt. Er wordt nogal eens met woorden geschermd. Niet zonder dooddoeners worden de problemen nu en dan vlot opgelost. Het gaat, theoretisch bekeken, alles nogal glad en gemakkelijk. Men staat soms te kijken van de grote stelligheid, waarmee hij zich vastzet op posities, die hij verworven heeft. Kennelijk heeft hij terzake van bepaalde vraagpunten vaste loopjes, die dan ook gewoon herhaald worden in dit boek. In theologicis is de schrijver bijv. net zo doctrinair barthiaans als hij in zijn prille jeugd bijna kuyperiaans is geweest. Dat is hinderlijk en jammer, vooral omdat hij doet, alsof hij onbegrensd open en in beweging is. Al het jammerlijke blijkt in die ene zin op blz. 219: dat Barth in zijn Dogmatik de vragen van Noordmans uit 1926 heeft beantwoord! Met zo’n zin worden alle luiken in het huis der theologie dichtgegooid.

Intussen: ik heb dit boek geboeid gelezen. Ik behoor noch theologisch noch politiek tot de groep van de schrijver. Ik ben er ook zeer bepaald niet toe bekeerd. Maar men kan oprechte waardering en bewondering hebben voor de moed, de eerlijkheid, de bewogenheid en de energie van de schrijver.⁸²

Zo bespreekt Van Ruler in grote eerlijkheid Buskes’ boek *Hoera voor het leven*. Tussen de regels door weerklinkt de gespannenheid die hun relatie kenmerkt. Deze gespannenheid is blijvend, zoals ook blijkt uit een opmerking die Buskes noteert in een artikel uit september 1971 (zo’n negen maanden na Van Rulers dood):

Onze verhouding is altijd moeilijk geweest, vol van spanningen, niet het minst vanwege een uitlating van mij – jaren geleden – dat ik in zijn theologie fascistische tendensen ontdekte. Ik zei dat vanwege zijn theocratische beschouwingen, in het

⁸⁰ J.J. Buskes aan A.A. van Ruler, 15 september 1958. Deze brief, die door Van Ruler werd bewaard in zijn eigen exemplaar van *Heeft het nog zin, van “volkskerk” te spreken*, werd mij recent toegespeeld. Hij is toegevoegd aan het Archief Van Ruler.

⁸¹ In de zomer van 1956 besprak Buskes wel Van Rulers brochure *Achtergronden van het Herderlijk Schrijven* (Wageningen 1955). Deze bespreking (J.J. Buskes, ‘Prof. Van Ruler over de christelijke organisatie’, in: *In de Waagschaal* 11/44 (28 juli 1956), pp. 687-689) is opnieuw kritisch van toon. Het springende punt is opnieuw Van Rulers theocratisch visioen. J.J. Buskes aan A.A. van Ruler, 15 september 1958.

⁸² A.A. van Ruler over J.J. Buskes, *Hoera voor het leven*, uitgezonden op 15 november 1960. Het handgeschreven origineel is te vinden in Archief Van Ruler, inventarisnummer 1,566v.